

licebit? In eum enim desiderant angeli prospicere. A Desiderium autem efficientiam quaerit. Quo modo ergo videbit? In carne utique existens, poterit intueri carnalem, Dei quippe Filium, in eo jam quod incorruptibiliter resurrexerit, immortalem. Utraque etenim, et homo per se et Deus, Dei sunt Filius. Cum hoc careat nomine, nec mortuus nec sepultus.

Perlucide etiam valet intelligi quod in carne sua, hoc est in eadem, qua est ipse humana natura, constitutum Job suum Salvatorem se visurum spondeat. Mortalis quoque ac rationalis naturae individuum signans, quod dixit inculcat: *Quem visurus sum, inquit, ego ipse, et non alius (Job. XIII, 27)*. Qui alius procul dubio quodam modo esset, si hominem exuens, spiritus remaneret. Tertio denique id replicat: *Et oculi mei conspecturi (ibid.)*. Ubi oculos adeo vigilanter expressit, corpus plane Dei futurum, quod visurus esset, innotuit. A corpore autem divinitatem videri fas non est.

Ecce contra Dei hostes, contra inimicum et defensorem arma praesumpsimus; quibus egimus quod potuimus, non quod debuimus. Multa suppressimus, quia ambigua de eorum voluminibus ponere testimonia supersedimus. Nil enim agit exemplum, quod litem lite resolvit. Si perfidis ac derisoribus videtur inane quod fecerim, fidelibus, qui talia ventilare non audent, aut nesciunt, non immerito fortassis placuerim, quia si non valde utiliter, valde tamen fideliter quae injuncta fuere compleverim. Si quid infamiae pro hoc ipso, sive laudis acquiritur, merito tibi, Pater, qui id imperasti, ascribitur. Si enim bene, fidei et precum tuarum fructus est; sin male, inconsideratus utrobique ausus est. Nemo me arguat, errores improbissimos, cum sim tenuis et stolidus, objurgantem. Meminerit asinam prophetae insipientiam castigantem. Melior enim sum, licet malus homo, quam bona asina.

FINIS.

CAPUT XI.

Sed post hanc qualemcumque disputationem, cujusdam mihi Judaei relatio non tacenda videtur, quae omni conflictatione **281** verborum potentior aestimetur. Erat, ut testatur, Lauduni, et in quadam domo, quemdam cum Judaeo aliquo clericum disceptantem adhuc puerulus audiebat. Cumque clericus perfidi illius resistere ventositati non posset: « In nomine, inquit, Jesu Domini titiōnem flammantem ea parte qua ardet apprehendam nuda manu, et extra ostium domus efferam. » (Focus autem propter [f., prope] erat.) Nec Judaeus oblitur, in fide Jesu sui utrum ureretur opperians. At clericus mirabili crudelitatem fervescens candentem accipit dextra reustum, et longius, quam voluit morositate, deportat, et projecto illaenam monstrat ab igne manum. Miratur ille nequam, sed ad fidem miraculo non pulsatur. Id ipsum etiam ab eo qui mihi retulit non nisi praestigiis comparatur.

Dicite, miserrimi, nonne nomen deitatis est, cui elementa obtemperant? Sed vos dicitis quia in terra positus se nunquam dixerit Deum. Cum enim an Deus esset sciscitanti, intulit: *Tu dicis (Matth. xxvii, 41)*, Est ut dicitis, ac si diceret: *Tu quidem dicis, sed ego non dico. O recordes! attendite quod sequitur: A modo videbitis Filium hominis sedentem a dextris Dei et venientem in nubibus caeli (Matth. xxvi, 64)*. Nempe et proditori significando idem dixit: *Dicenti namque, nunquid ego? ait Tu dicis (Matth. xxvi, 25)*. Subaudis rem quae est. Taceo de caeteris, qui corporaliter gestis intendunt. Joannem legite, in quo nihil pene aliud quam de sua cum Patre consubstantialitate proloquitur. *Creditis, inquit, in Deum, et in me creditis (Joan. xiv, 1)*. *Ego in Patre, et Pater in me est. Qui credit in me, videt et Patrem (Joan. ix, 10)*, et millia horum similia.

VEN. GUBERTI ABBATIS

EPISTOLA

DE

BUCCELLA JUDAE DATA ET DE VERITATE DOMINICI CORPORIS.

282 Patri et domino Sancti Nicolai priori SIGEFRIDO [al., Vincentii abbati SIGEFRIDO, frater, etc.] GUBERTUS Dei familiae, quae est apud Novigentum minister, quae Dei sunt simpliciter quaerere ac amplecti.

Quaestionem quam mihi tua ingessit sanctitas vestram videam, nequam enucleare valeam, nescio.

Primo etiam horrore mihi est, si aliqua dicam, in quibus videar Patrum sententiae refragari. Unde peto, ut si quae non tamen praeter regulam dixerō, ea audias intentione qua dicam. Dicam enim sine praesudicio melioris sententiae palpantis potius animo quam nitentis.

CAPUT PRIMUM.

QUÆSTIO I.

Quæstio est magistros Ecclesiæ clariores, Augustinum videlicet (*enarr. in psal. x, tom. VIII, et in Joan. tract. 26, tom. IX*), ac Leonem (*serm. 3 de pas. Dom.*) consentire, quod Judas cum cæteris apostolis eucharistiam de Domini manu susceperit. Hilarium Pictaviensem (*com. in Matth., can. 50*), Capuanumque Victorem ab hac intelligentia quod acceperit dissentire. Illud, nisi fallor, dictorum suorum argumento habentes, quod cæteris sacramento participantibus, buccella præbita simplici scilicet pane, suum Dominus insignierit proditorem.

QUÆSTIO II.

Illud quoque, ad nostri adumbrationem sacrificii a quibusdam objectari solere, quod sacramentum hoc, signum magis quam veritas fuerit, et ideo Judæ, quem ante diabolum vocaverit, id ipsum Dominus irretractabiliter dederit. Hoc in litteris a te datis ita proponitur.

Quibus ego subiungo, quia sive veteres, sive novi, quicumque super hac re altercantur ac disputant circumstantiam lectionum minus plene considerant. Nam apostolis vetus pascha secundum Matthæi dicta cœnantibus, nullo excepto dicitur: *Accipite, et comedite* (*Matth. xxvi, 26; Marc. xiv, 25; Luc. xxii, 14*). Et porrecto calice postmodum aperitur: *Bibite ex hoc omnes* (*ibid., 27*). In Marco quoque, *Biberunt*, ait, *ex illo omnes* (*Marc. xiv, 25*). Porro Lucas primum eum ad esum paschæ discussisse asserens, et duodecim apostolos cum eo (*Luc. xxii, 14*), quod et Matthæus et Marcus dicunt, post dationem calicis infert: *Accipite, et dividite inter vos* (*ibid., 18*). Sed et panem gratias agens, et fregisse, et eis dedisse subscribitur.

Si ergo de calice ab omnibus facta inter eos divisione combibitur, Judas nullatenus excipitur; qui a pedum lavatione apud Joannem nequaquam, cum jam conscius esset proditoris, excluditur. Etsi enim nulla adniteretur auctoritas, multa tamen ratio suppeteret, pro sola conceptione criminis, quem aperta operâ non probarent, hominem a suis gradibus, et commilitonum communi gratia nullatenus arcendum. Ipse enim dixerat, et diffiteri non poterat: *Nolite judicare* (*Matth. vii, 1*). Quod in arcanis peccatum adhuc latens, qui omnes ad salutem compellere venerat, nequaquam tunc temporis damnare debuerat. Quod autem de calice dicitur, par est ac si eadem evidentia etiam de pane diceretur, cum in utroque dignitas par, imo identitas, habeatur.

Qui enim ei et baptizandi, dæmonia ejiciendi morbosque curandi cum cæteris jus dederat, si ad ultimum ei maligna tractanti collatam aliis gratiam detraxisset, causas ei forsitan peragendæ proditoris auxisset. Quid enim virtus, quæ operatur, juxta Apostolum, in salutem omni credenti (*Rom. i, 16*), nisi Spiritus sanctus est, ex quo potestas super dæmonia languoresque curandas emergit? *Dedit, inquit, eis virtutem et potestatem super omnia dæmonia* (*Luc.*

A ix, 1), etc. Qui etsi cum sit spiritus disciplinæ, quantum ad suam ipsorum salutem fletos effugiat; fidei tamen aliorum adjumenta ministrat. Cui ergo spiritum quem Petro dederat ad miracula non negavit, merito nec mysteria aliis communia detrectavit.

At si de buccella agitur, quæ ei intincta porrigitur, signum fuit, et non signum: signum plane proditoris, sed non signum sacramenti; quæ etiam ante traditionem novi illius sacrificii, Matthæo et Marco testibus, dum quis esset proditor quæreretur, data est (*Matth. xxvi, 22; Marc. xiv, 19*), quæ quoque si quid sancti in se habuit, non ex mutatione sui aliqua, sed ex tactu forsitan Salvatoris accepit. Et diaboli ille introitus non tam pro indigna susceptione ipsius offusæ quam pro sua erga corripientem Dominum impudentia et incorrigibilitate commeruit.

CAPUT II.

Porro de inconvenientia Evangeliorum super capitulo illo: *Verumtamen manus tradentis me, necum est in mensa* (*Luc. xxii, 21*), quod Matthæus Marcusque præscribunt (*Matth. xxvi, 23; Marc. xiv, 19*); Lucas vero corporis Domini traditioni subscribit. Si tibi respondeam, circa vilem et patulum morabor orbem, cum pene ridendus sit, qui hoc quæsit quasi qui in scirpo nodum repererit. Si enim ordinem capitulorum eadem dicentium, vel inter se dissonantium, in Evangelis quæras tam præposterata, adeo immutata invenies, ut de tantillo hoc tibi videatur magistros interpellasse fatuitas. Sive enim præcedat, sive sequatur hoc verbum, nil officit. Sed in harum partium de quibus agimus, controversia quæ videtur plurima non epistolæ sed libri necessarii sunt. Et certe in ipso paschæ veteris epulo, et post novi traditionem mysterii, aliquantus ad mensam illam proditori consessus fuit, et temerarias utriusque edulio manus apposuit. Aut quid mirum si tempus pro tempore ab evangelista positum est, ut diceretur *est, pro fuit?* Scias quia istæ dicendorum copia me inopem facit.

CAPUT III.

Agit contra Berengarianam hæresim. — Sed quoniam de Domini corpore objectiunculas fieri epistolæ auctor dicit, quod signum, et non veritas existet, pauca etsi exilia, super eo contemplerur. Si umbra est, et non corpus, in umbram de umbra decidimus, imo in deteriora valde devenimus. Si boves, arietes, capræ, turtures, columbæ; et passeris, olim peccatum fuerant, hostia videlicet pro peccato, ita ut carnis justitiæ vocarentur, et secundum conscientiam salvum non possent facere servientem, quanto minus si species creditur, et non res, illa tantilli panis adeo miserabilis quantitas, omni animarum remedio indigna erit, de quo si manducaverimus, non abundabimus, si non manducaverimus, non utique deficiemus.

Si ergo utrumque species, et in neutro veritas, novum baptismati Joannis æquabitur, in veteri non

proderit interna utilitas, sed materiei pretium præminebit, quantum animalia rei exanimæ, quantum ea quæ caro emuntur, panibus, obolo similibus, præstant. Et certe vetus alio quoque modo prævalere probabitur. Si verum est quod ab auctoribus traditur, quo quidem nil verius, ante circumcisionem originale peccatum sacrificiis solvebatur. Hæc autem hostia nostra passo semel Domino, si sola passi figura, ut dicitur, sit, si quid veri efficiat, nescio. Quod si sola mortis illius memoria est, quasi aliqua aut Dei, aut sancti cujuscumque, quæ in Ecclesia pingi solet imago, perfunctoria est. Quod ergo solum præfert rudium oculis monumentum, parvum, aut nullum præstat sapientibus adjumentum.

Sed scire velim quare calix sanguinis novi et æterni testamenti dicitur (*Matth. xxvi, 28; Marc. xiv, 24; Luc. xxii, 20*), ubi quid innovatur, vetustas abrogatur. Quod enim antiquatur et senescit prope interitum est (*Hebr. viii, 13*). Vetustas in peccato si est, et novitas in gratia; gratia ipsa nulla est, nisi ad æternitatem possit. Æternum autem quiddam testatur, et spondet. Magni igitur cujusdam boni effectiva, et non inanis, aut umbratica est. Unde et in consecrativo canone calix isdem *mysterium fidei* appellatur; mysterium enim non modo in bono, verum et in malo, et in nugis accipitur. Nam et mysterium iniquitatis dicitur; et inter agendum comœdiam, si videas, quid significet actus ille interrogas. Est ergo utrumque mysterium, sed nullam utilitati quærentium exigens fidem, quid itaque sibi vult adjectivum, *fidei*? Est plane ac si diceret: Arcanum totius fidei, in quo scilicet universæ nostræ credulitatis majestas latet; unde ut sequentia dicunt; ipse calix sanguinis fructum in se portat non nisi divinum, remissionis videlicet peccatorum.

Dicant ergo quænam umbra est, quæ tantam parurit veritatem. Miror quoque quibus auribus audiant ipsius verba veritatis, *Caro mea vere est cibus sanguis meus vere est potus* (*Joan. vi, 56*), ubi vere quidpiam est; sola species aut sola umbra quomodo est? Et certe si post orationem sacerdotis species panis demutaretur in carnem, contentio sopiretur. Ideo igitur objectores circa speciem exercentur. Quod si species est, et nil habet amplius quam petra, quæ secundum Apostolum Christus est (*I. Cor. x, 4*), miror quare petras, ligna, et cætera quæ Christum in Scripturis significare dicuntur, non ea aspersione, et laude prosequimur, qua illam hostiolam panis, ac vini, quæ in altari conficitur, quare non ea « benedicta, adscripta, rata; » et rursum « pura, sancta, et immaculata; vitæ quoque æternæ, » aut « salutis perpetuæ; » et ultimum postquam « in sublime Dei altare per manus angeli » **284** sacerdotis precatione deferentur, quod non est aliud quam Christi corpus extra quod omnis hostia vacat: quare non iterum sanctificata, vivificata, ac benedicta vocamus?

Si ergo, ut illa omittam, hostia per sanctificationem vivificari dicitur, cui Dominicum congruit dictum: *Qui manducat non aliud quidlibet sed me,*

A *vivit propter me* (*Joan. vi, 58.*), cæset umbra, cæset species, vitæ ac salutis effectiva quædam in his mysteriis anima sentiatur. Et, o vecordia, elemento baptismatis per Trinitatis invocationem tantum defertur, ut simplices aquæ ad peccata eluenda fecundentur, ac vivificentur, et huic sacramento quod proprio Dei verbo conficitur, sola stolidi figura tribuitur! Dicant qui hoc signum sine veritate asserunt; ipsum corpus Dominicum in terra degens signum fuisse, dum aliud patet, aliud latet. Latentem ergo Dominum in homine diffitebimur? Ipse resurgens a mortuis claritatem, quam resurrecturis sponderat, discipulis non ostendit, quam tamen ante passionem in monte coram Petro, Joanne et Jacobo transfiguratus ostenderat. Quem humilem dispensative statum exhibuit, ne incognitum aliquid rudibus aut insolitum ostentaret, unde quos erudire debuerat, eorum sensus magis obtunderet. Quid quod in cælo positus ne vulnera quidem sua obducere aut servilem formam quam futuro repræsentabit iudicio exuere voluit, imo post iudicium transiens de humano in divinum statum sese rursus alterabit? Si in illa quæ Deus et homo est substantia tanta specierum mutatio fuit, et est, et adhuc futura est, in ista, quæ interim in præsentem ad nostræ miseræ munimentum et consolationem præstita est, nova creatura et ad Dei ac hominum unionem, mirum ne est si in hac ipsa specie panis ac vini ob humani sensus horrorem sic relicta, fidem nostram Deus exerceat?

C Certe ipsa Trinitas, quæ in hac vita necessario propter nos dicitur, in Deo substantialiter minimè prædicatur; quia sensus noster, qui hic non nisi per syllabas et spatia de Deo imbuitur, in æternitate illa sine ullis morulis, ac nominibus in lumine videndo lumen agnitione deitatis impletur. Si hæc et alia quæ non videmus credimus, ut est in baptisate remissio, supplicia in inferno, præmia in regno, quare hic appulsi dicimus, quomodo poterit Deus parare mensam in deserto? (*Psal. lxxvii, 19.*) Et si multis et bonis et malis quæ non vidimus, credimus, ut quid in uno offendimus, et alias potentem, hic impotentem Deum dicimus? Ne ergo concidamus a facie ejus, quasi inimici ejus, quia veritas et misericordia Dei sit in Christo fateamur; et quia in nomine Patris venit, super carnales hostias exaltari cornu ejus.

CAPUT IV.

Alludit his sensibus illud quod in libro Regum ad Eliam dicitur: *Recede hinc, inquit, et vade contra orientem, et abscondere in torrente Carith, qui est contra Jordanem, et ibi de torrente bibes* (*III Reg. xvii, 3*). Elias, qui interpretatur *Deus meus Dominus*, Judaicum populum signat, cui in sua ipsius lege creberrime inculcatur, *Ego Dominus*, huic imperatur ut hinc, id est, ab infidelitate recedat, quod in Abraham primitivo factum constat. Contra orientem jubetur ut vadat, id est ad Dei cognitionem se dirigat. *Contra* namque non solum pro adverso, sed

et pro directione sæpe ponitur. In torrente absconditur, dum intra legis scientiam a multis quæ lege prohibentur vitiis contutatur, et recte ipsa torrens dicitur, quæ non immutabiliter, sed perfunctorie, et quasi ad tempus datur. Unde et a Paulò *sanctum sæculare* vocatur (*Hebr. ix, 1*). Carith autem vocabatur, quod *occursus ignis* interpretatur, quia quo magis legis mandato ab illicitis arcebatur, eo amplius concupiscentiarum occurribus pulsabatur. Ignis enim concupiscentia est. Unde Apostolus: *Concupiscentiam, inquit, nesciebam, nisi lex diceret; Non concupisces* (*Röm. vii, 7*). Contra Jordanem est, quia non aliud, quam secundum gratiam baptismatis vivere volentium præ sagium, imò auspiciū est. Lex enim pædagogus noster est in Christo: De torrente, inquit, bibit, dum qualemcunque vapidum, scilicet intellectum, de legis scientia populus haurit.

Corvis præcipit Deus ut ibi eum pascant, dum sacerdotibus nimia sacrificiorum ambitione rapacibus injungit, ut eum doceant; quibus Dominus: *Vos, ait, fecistis hanc domum speluncam latronum* (*Matth. xxi, 13*). Sed et Elias in torrente cum plebs, ut juxta Apostolum loquar, requiescit in lege. Corvi deferunt panem et carnes mane, similiter panem et carnes vespere (*III Reg. xvii, 6*), dum in prosperis et adversis, quod est mane et vespere, temporalem jucunditatem, quod panis significat, per sacrificiorum assiduitatem, et carnales observantias populis pollicentur. *Post dies autem siccatus est torrens* (*ibid., 7*), quia post illuminationem Evangelii, gratiarum legalis doctrinæ rudimentum visum est credentibus ad salutem minus sufficiens: *Non enim pluerat super terram* (*Gen. ii, 5*), quia adventus Salvatoris nullam in libris veteribus, qui non nisi terrena promittere videbantur, infuderat intelligentiam. Unde est: *Virtutem operum suorum annuntiabit* **285** *populo suo, ut det illis hæreditatem gentium* (*Psal. cx, 6*).

Factus est igitur sermo Domini ad eum dicens: Surge, vade in Sarephta Sidoniorum et manebis ibi (*III Reg. xvii, 8, 9*). Sermo Domini fit, cum Verbum invisibile creatura factum apparuit. Ut surgat hortatur, quia ut ab infimis ad superna aspiret per novam gratiam incitatur. In Sarephtam ire jubetur, cumque sit intra se tribulatio panis, id est penuria divinæ intelligentiæ, scire commonetur; Sarephta quippe *tribulatio panis* interpretatur. Quod enim in Evangelio tres panes propter Trinitatem (*Luc. ii, 5*), hoc hic singulariter intelligitur propter unitatem. Hæc Sarephta Sidoniorum est, quia hæc egestas qua quis tribulatur in eis potissimum est qui carnalia inutiliter venantur. Sidonia enim *venatio inutilis* interpretatur. Ibi quoque manere præcipitur, dum in hac consideratione non horarie, sed stationaliter persistere edocetur.

Præcepi ibi mulieri viduæ ut pascat te (*III Reg. xvii, 9*), id est mandavi Ecclesiæ crucifixi Domini morte viduatae, sine ulla panis et carnum matutini aut vespere memoria, ut simplicis documento fidei

A erudiat te. *Cumque venisset ad portam civitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna* (*ibid., 10*). Porta civitatis ipse est qui dicit: *Ego sum ostium* (*Joan. x, 9*). Est autem Ecclesia civitas, quia ibi unum cor habentes communiter ducunt vitas. Jure ergo primum ad portam venit: tuncque mulier vidua apparet quia primum Christus agnoscitur, tuncque demum quid sit Ecclesia patet. Hæc ligna colligit, quia utrumque populū in se cunit; quod enim paries alibi signat, hoc istic lignum non inconvenienter ostendat, nam duo ligna crucis sic ista portendunt, ut alterum porrectum Judæos. ac si unicornes innuat, alterum transversum gentiles, ac si e diverso subintroductos ostendat.

B *Et vocavit eam, dixitque ei: Da mihi paululum aquæ in vase ut bibam* (*III Reg. xvii, 10*). Vocat eam cum patenter addiscit vocationis omnium fidelium causam. Aquam in vase dari sibi ex postulat ut bibat, cum doctrinam non per deuteresses, ut solebat fluitantem, sed in Christo, qui est vas electum et præelectum, *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ absconditi* (*Col. ii, 3*), undecunque cohibitam et constantem, exhiberi sibi ab Ecclesia primitiva corrogat: *Cumque illa pergeret ut afferret panis, clamavit post tergum ejus dicens: Affer mihi, obsecro, et buccellam in manu tua* (*III Reg. xvii, 11*). Pergit ut afferat, cum, juxta Apostolum, lectioni intendit ut doceat. Post tergum clamat, cum aliqua Judæorum pars aversos apostolos et dicentes: *Quoniam repulistis verbum Dei, ecce convertimur ad gentes* (*Act. xiii, 46*), ad se docendam etiam precario interpellat. Ac si diceret: Hactenus me corvi sacrificiorum carne paverunt, amodo non panem, sed buccellam panis, quod prægustari potius quam exsatiare valeat, tua mihi doctrina suggerat. In corpore enim Dominico, quod ex ejus mensa prærogatur, nefarium est si quidpiam aut corporaliter saporosum aut aliqua exteriori sanctitate [*al., saturitate*] distendens præsumatur, quia quod spiritui soli est præstitum, a corporis esse debet prorsus voluptate diversum.

Buccella ergo, quæ vulgo bucca dicitur, a vidua petitur, dum non armi aut quævis frustra carnum gulæ juvant appetitum, sed panis ac vini in divinam carnem substantialiter per verba Dominica immutati, minoritas æque ac majoritas salubriter transit ad animum. Quid enim ibi quantitas, in cujus etiam atomo constat salutis universitas? Ubi notandum quod eam ut in manu sua afferat postulatur, quia in potestate utentium est quidquid inde suscipitur. Si enim in potestate nostrâ est filios Dei fieri, non minus in nostro sedet arbitrio per fidei amorem tanto mysterio inviscerari. Qui autem super hac re disputat, nunquam se isti interno muneri computat. Cujus edulium, quam idcirco buccellam dicimus, si quis debita parcitate non sumat, imo pestifera largitate quæ cætera quæque præsumat; in eo corpus animamque addemnat, quo animæ antidotum gulæ saporis importat, et ab escis communibus cor-

pus Domini, juxta Apostolum, non dijudicat (*I Cor. xi, 29*).

Vivit, inquit, Dominus, quia non habeo panem, nisi quantum pugillus potest capere farinæ in hydria et paululum olei in lecytho (*III Reg. xvii, 12*). Vivere Dominum dicit, dum eum efficacem ad tantam de substantia in substantiam immutationem fideliter sentit; nec habere se panem perhibet, nisi quantum farinæ pugillus capere prævalet, quia nil de ipsa præter speciem panis essentia in hoc sacrificio se habere fida mente confirmat, nisi quod invocatio Trinitatis sine ullo scrupulo fidelibus administrat, quod farina significat; quasi enim molitur, quo manus ingenii nulla retractione offenditur. Inde est quod crebræ crucum trinitates in sacrativo canone fiunt; quia sicut in Maria carnem, sic in altari hoc mysterium Trinitas operatur. Pugillum autem tres primores digitos appellamus.

Potest et per pugillum Scriptura, quia ex iis scribimus intelligi; et est ac si diceret: Hoc quod in altari videtur substantive panem non habeo, id est non intelligo, nisi quantum capi potest ex sacræ paginæ documento. Hydriam vas aquarium dici nemo hominum disertus ignorat. In hydria farina est spiritualis in hac fragili conversatione scientia; aqua namque pro scientia poni solet. Huic scientiæ oleum additur, quia ne inflet ex divina charitate conditur. Lecythus vas olearium idem significat quod in Evangelio nomen vasorum, et hydria quod lampadum.

En colligo duo ligna ut ingrediar et faciam mihi illud et filio meo: ut comedamus et moriamur (*ibid.*). Quod est dicere: Ecce dilectionem quæ ad Deum porrigitur, et eam quæ in amicum inimicumque distenditur, quibus ab omni lascivia restringitur ac si crucifigatur animus, quasi duo ligna complector ut per hæc a mea evagatione cohibita ad me regrediar et faciam, id est figuratim insculpam, non panem, sed illud quod in pane signatur, non tam mihi quam iis quos in fide genuero, ut comedamus quod non ore, sed pio solum affectu manditur. Et moriamur, morti videlicet, quæ per ipsum signatur sacrificium, conformemur. Ad mensam, inquit, magnam sedisti? (*Eccli. xxxi, 12*) oportet te similia præparare.

CAPUT V.

Noli, inquit, Elias, timere, sed vade et fac sicut dixisti. Verumtamen mihi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem parvulum, et affer ad me; tibi autem et filio tuo facies postea (*III Reg. xvii, 13*). Ac si diceret: Noli vereri immutationem vultus David coram Abimelech, id est translationem sacerdotii nostri ad ordinem Melchisedech, sed vade, id est processu fidei promovere, ut passioni Christi moribus configureris, cui conformia cœpisti sacramenta docere. Verumtamen mihi ex carnali observantia resipiscenti, in ipsa novi hujus mysterii scientiâ ac si subtili farinula, quam ex inutilitate veterum cæremoniarum salubriorem quia veriorum sanam comperi, solidum quid et continens ac si pa-

nem ex farina facias, scilicet nutabundum et mobilem quasi pulvereâ levitate animum, rationis ac si aquæ respersione constringas. Et hunc parvulum, servando videlicet in doctrinæ tuæ exhibitione meæ capacitatis necdum adultæ modum, hunc tamen facies subcinericium, nunquam mihi adimendo, licet in baptisate lota sint, memoriâ peccatorum, quia cinis significat acridinem pœnitentium, quibus convenit cinis et cilicium.

Ubi jure notatur quod præmittitur primum, quia iis qui sceleratius et in Judaismo et in gentilitate vixerunt, Dei gratia consuevit exuberare potissimum. Inter quos cognovimus Paulum, qui se inter peccatores fatetur primum, ut in me, inquit, Jesus Christus divitias misericordiæ suæ ostenderet primum (*I Tim. i, 16*). Unde est: Ubi abundavit peccatum superabundavit gratia (*Rom. v, 20*). Quod in Matthæo et Magdalena etiam perpatuit factum. Pro parte ergo horum atque similium intellige dictum. Hunc panem sibi rogat afferri, id est propriæ intelligentiæ penetrabilibus disserendo inferri. Quod sequitur, pro parte justorum, ex legis consummatione venientium, ut fuerunt Petrus, Andreas et Jacobus frater Domini, accipitur. Tibi et filio tuo facies postea, id est quos ad tui conformitatem ex innocentia legis adduxeris ex peccato graviore conversis, per gratiæ indulgentiam undecunque substare cognoveris; Unde Paulus: Nihil, inquit, minus feci ab his qui sunt supra modum apostoli (*II Cor. xii, 11*). Et: Plus illis omnibus laboravi (*I Cor. xv, 10*).

Hæc autem dicit Dominus Deus: Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus olei minuetur usque ad diem in qua daturus est Dominus pluviam super faciem terræ (*III Reg. xvii, 14*). Ac si diceret: Licet ex tuo documento Novi Testamenti, o primitiva Ecclesia, rationes acceperim, tamen ex legali et prophetica lectione Deum astruxisse comperi scientiam fidei hujus, et contemplationis, quæ est in Domini corpore subtilissima nunquam desituram. Domum utique Domini decere sanctitudinem in longitudinem diurnam (*Psal. xcii, 5*), et sacerdotii Melchisedech sine jurisjurandi pœnitentiâ æternitatem, et donum gratiæ tanquam olei lecythum in mente Ecclesiæ perpeti redundantiâ emersurum [*al.*, surrecturum] usque ad illum sine nocte diem, quo non ab occulto spiritualis nobis unda se suggeret, sed in evidenti post resurrectionem incorruptibilibus oculis corporis tanquam pluvia Dei cognitio se infundet. Ubi facies terræ tantopere ditabitur, ut in quo [*al.*, quod] mens quamvis sincerissima scintillare modo vix prævalet, ibi carnis oculus irremota et inobtusâ acie intendere nunquam cesset.

Quæ abiit et fecit juxta verbum Eliæ (*III Reg. xvii, 15*), et comedit ipse, et illa, et domus ejus. Abit, cum ex Pauli aliorumque ex Judæis sapientium plurimum primitiva Ecclesia conversione profecit. Juxta verbum Eliæ fecit, cum eos, quos erudiendos acceperat, etiam super se magistros acceperit. Ipse comedit, quia non verbo, non lingua hæc declamanda

edidit, sed ad internam animo satietatem semper A cum vitali et alios ferculo, quo apprime opmabatur. ruminanda retinuit. Ipsa; et domus ejus comedit, inferciit.

FINIS.

VEN. GUIBERTI ABBATIS

LIBER

DE LAUDE SANCTÆ MARIE.

287 CAPUT PRIMUM.

Se laudantes nusquam aspernatur B. Virgo. — Feminam illam super omnes creaturas post Filium, et per Filium benedictam, omnium creaturarum sub Dei cultu dignissimam, labiis omnino fidelibus, licet minus idoneis, prædicemus. Cujus præconio cum dignitas supercoelestium inefficax æstimetur, multa tamen experientia cognitum est, quod in ejus conspectibus laus hominum atque devotio gratissima habeatur. Nec id injuria. Cum enim se hominem negare non possit, homines, pro quorum potissimum utilitate talis facta est, et talis enituit, quomodo, non dico contemnere, sed omnibus creaturis præcordialius non amare possit? Et amplius, quæ enim humano generi ad hoc proposita, imo præposita est, ut Deo gignendo sufficeret, unde aliis medendis consuluit, inde primo sibi ipsi redemptionis origo fuit, in quo ergo sibi primitus fuit, in aliis non amabit? Et quæ gloriam, quam habuit in Dei Filium pariendo, exæquavit meritis nulli a sæculorum initiis usque ad fines speranda credendo, quomodo non ineffabiliter aggaudeat fidei nostræ, quæ ipsum Deum habet Filium pro præmio fidei suæ?

Ejus fides. — In ejus conceptionis denuntiatio-
ne, illud miraculi ullis ingeniis comprehendere non prævalet, quod puella, et meticulosa sexu, et inusitata ætate, cum sibi angelus insolita et inaudita sponderet, fidem tanta dare celeritate potuerit; quod certe non aliter valebimus compensare mirando, nisi hanc primum intellexerimus inter omnes homines unice nutritam a Spiritu sancto. Nisi enim, plusquam humana consuetudo patitur, divinum, majesticatumque quiddam ipsa ab ineunte ætate ingenio suo concretum cognosceret, tanta facilitate non crederet. Tanta enim excellentia promissorum in vanitati subjecto corde non caperet. Ubi quippe nulla præcesserint munia meritorum, spei magnæ emolumenta non suppetunt. Quis ergo homo perpendat, imo excedens hominem quæ angelica natura conjiciat, quæ fuerit puritas, quod pondus, quæ gloria illi ut, ita dicam, cœlesti conscientiæ innupta, quæ nullis sibi præmissis Scripturarum exemplis, nullis similium a sæculo eventuum imaginibus

B exhibitis, tanto verborum privilegio sinum suæ credulitatis expanderit?

Si Saræ, si Manue et uxori ejus, quod ad rei huius comparisonem usitatissimum erat, vix astrui, vix credibile videri potuit; isti juvenulæ rerum omnium præsertim muliebrium inexpertissimæ, unde tanta, ex tam simplicibus verbis angeli, tam propere fides ingeri valuit? Si Moyses post tot divinorum efficaciam signorum, qui cum Deo facie ad faciem quasi homo ad proximum loquebatur, ad contradictionis aquas distinxit in labiis suis, de cujus excellentia dicitur: *Quia mitissimus esset omnium qui morabantur in terra (Num. xii, 3)*, pro ejus derogatione adversus Aaron motus Deus Maria lepra percusserit, quid putamus ex quam infinito sanctitatis fonte processerit, quod non cuicumque, sed divino conceptui, ac si semper præsagium sibi fuisset, aurem ista adeo obtemperanter, animumque aperuit? Certe ipse Zacharias Joannis pater, legis prophetarumque doctissimus, dum filii sibi eximia cœlitus enuntiarentur origo, miserabiliter hæsit. Isti, quod ex Spiritu Virgo, non mulier ex marito conciperet, dicto celerius stetit; cui sententiæ concinit quod ei ab angelo plenitudo gratiæ prædicatur, nisi enim divinæ in ea virtutis ad integrum copia confluxisset, nunquam bonorum omnium universitati Dei Filio concipiendi obedientiam, quod ineptis mentibus fabulosum videretur, impenderet. Ex munere enim supernæ infusionis, quod a primævo singulariter inolitum sibi erat, non est, tali stupefacta de nuntio, sed omnimodam totius divinitatis exuberantiam, quasi ab æterno cognitam, gratanter excepit, quam ad hoc ipsum Spiritus sanctus semper imbuerat.

Quam excellens fuit illius angelo assensus. — Dicenti plane angelo: *Ecce concipies et paries (Luc. i, 31)*, nunquam, quomodo posset fieri quia virum non cognoscebat, objiceret, si se ex sponso quem videbatur habere concepturam sciret. Quis ergo istic conjecturam pro tam insolita interrogatione non sumat, quod ex veteri mirabilis gratiæ experientia virginitati perpetuæ inservire delegisset, quæ ex præsententi, cui jam credita fuerat viro, se parituram minime reputasset? quia enim novæ gratiæ principium ipsa erat, plane competens fuerat, ut novæ